

GRØNLANDS-TESTAMENTE

Udtalelser af *Ejnar Mikkelsen*

Ejnar Mikkelsen er ikke et monument af gennemsnittet. Han fører ikke orakelsprog med hult mæle, han har heller ikke gravet skrap ned. Endnu svinger han sit gode sværd med stor djærvhed, og endnu er han optaget af sin tid og af dens problemer. Endnu er han rede til at høre på andres meninger, vende og dreje dem og træffe beslutning om, hvad han alt i alt efter aktuel og fornyet overvejelse skal formulere som sin mening i en given situation.

— Skal vi tale om fortiden, Ejnar Mikkelsen?

Ejnar Mikkelsen haler sine absolut og fast utrolige øjenbryn — snart på størrelse med Det Kongelige Teaters fortappe — en anelse op.

— Ærlig talt. Jeg har fortalt om mine oplevelser i bøger og radio og fjernsyn, og jeg tror, at enhver, der venligt har interesse for alt det, har haft og har rigelig lejlighed til at få alle disse ting repeteret. Jeg ser sådan på det, at fortiden, det passerede, i og for sig kun har interesse, hvis det har sat sig spor hos en selv eller andre mennesker eller i en udvikling. Og om det må man så dømme, som man vil. Jeg synes hellere, at man skal tale om tingene i dag og om fremtiden. Det er her, vi har forpligtelserne, vort ansvar og vore muligheder. Det, der hører fortiden til, kan vi jo alligevel ikke lave om. Vi kan ikke gøre fra eller til. Lad det, der var, være dødt, hvis det ikke har haft evne til at skabe liv i dag og love liv i morgen.

— De går ikke så meget ud som tidligere?

— Det siger sig selv, at jeg ikke i min alder kan flyve og fare omkring, endsige gøre de lange rejser mere. Jeg kan ikke se, og min kone kan ikke høre, så vi supplerer hinanden godt også på det område. Men jeg kommer da til det, jeg gerne vil til, og jeg kan læse og følge med i aviserne. De har ærligt talt ingen grund til at lægge stemmen over i det orgelagtige og behandle mig som næsten afdød. Men det er rigtigt, at jeg er træt, en gang imellem i hvert tilfælde. På den anden side oppe klokken halvtseks-seks hver morgen og synes, at det er både rart og naturligt. Jeg er glad for solen. Og for min egen sol, min kære kone, der altid har gjort og endnu gør hver dag lykkelig og lys for mig.

Einar Mikkelsen.

Ejnar Mikkelsen lader fortæppet gå helt op, og scenen er uden nogen overdrivelse faktisk klar til „Romeo og Julie“.

– Hvad har *De* at sige om Grønland i dag?

– Du store kineser, der er nok at sige. Noget at glædes over, meget at bekymre sig over, en del at frygte.

– Glæden?

– Den skyldes blandt andet, at grønlænderne trods alle vanskeligheder og al modgang synes at være ved at nå større selvstændighed. Vi hører i dag grønlændere, der taler med naturlig myndighed, og oppe bag Atlanten og bag den grønlandske sprogbarriere er der flere mandfolk, end de fleste danskere har lejlighed til at erfare det. Det er kvinder og mænd, der er nået igennem, måske har kæmpet sig igennem, overgangstidens mismod og ydmygelsesfølelse og har nået et ståsted, som de gamle eskimoer med stolthed, selvtillid og selvrespekt havde det.

– Bekymringen?

– Endnu er nok den største del af grønlænderne ikke med. De er kastet ud i overgangstidens strømhvirvel og føres med strømmen. De er i fare for at miste både vilje og mod, ja miste sig selv. Og dermed kommer vi også til frygten. For man har lov at frygte, når mennesker er ved at miste sig selv. Der er meget godt i dagens Grønland. Men der er også meget ondt.

– Hvem har ansvaret for det sidste?

– Til syvende og sidst har det ikke noget formål at skjule, at Grønlands aktuelle største tragedier, ja hele det grønlandske samfunds tragiske situation, skyldes mødet mellem eskimoerne og den hvide mand. Nu skal jeg slet ikke holde en følt prædiken om de onde blegansigter og de herlige og stolte eskimoer. For det er min faste mening, at Danmark ikke har gjort andet i Grønland, end at det kan stå for historiens dom. Danmark har villet det bedste, søgt at gøre det bedste og altid været uselvisk i Grønland. Men det er alligevel sådan, at første gang en dansker forstrakte en eskimo med en humpel rugbrød eller en pose rugmel og dermed introducerede vort Vesteuropa for Grønlands eskimoiske stenalderfolk – og stenalderfolk var det, vi så sent som omkring århundredskiftet fik forbindelse med i Østgrønland – da blev kimen lagt til godt og ondt i Grønland i dag. Det var nok ikke noget paradys før med sult og misfangst som spøgelse uden for husvæggen. Men det var bestemt heller intet paradys vi tog eskimoerne med til på den vej, der fører frem til i dag, hvor det eskimoiske samfund er borte, og eskimoerne er blevet til grønlændere. Vi skal i dag ikke bebrejde os skæbnemødet mellem hvid og eskimo. Det ville være tosset snak. Men vi skal ved vor bedømmelse og vort arbejde i Grønland trods alt huske på kendsgerningen.

– Der arbejdes energisk fra dansk side i dagens Grønland?

Østgrønland. – stenalderfolk endnu ved århundredskiftet.

Foto: Carsten M. Smidt.

– Vist gør der det. Der arbejdes godt og energisk og effektivt, og grønlanderne føler sig tilsidesatte i deres eget land og står og ser til. Hvorfor i alverden har vi ikke i tide sørget for at skabe en grønlandsk håndværkerstand. Og hvorfor sætter man ikke nu, i erkendelse af fortidens fejl her, virkeligt aktivt ind på nu at rette situation op. Man snakker og knevrer op og ned ad stolper om uddannelse og fagskole og jeg ved ikke hvad, men kendsgerningen er stadig, at grønlanderne alt i alt må nøjes med at se til, mens vi er noget så effektive og gevaldige. Og vist også for tit nok så store i det. Små danskere bliver for tit til store danskere i Grønland. Og i Danmark oversukrer man de unge grønlandere, som kommer her. Ingen af delene skal tjene til at få tingene i et naturligt leje og på plads.

– Hvad er resultatet af grønlandernes tilskuerfølelse?

– Hvad er årsag og hvad er virkning i Grønland. Tingene er så indfildrede i det samfund, at det ikke er til for en gammel mand at trække klare linier. Vel ikke for nogen, forresten, bortset da fra dem, der altid har svar på rede hånd og ved alt. Men et af resultaterne er blevet drikkeri. Jeg hørte til dem, der omkring 1950 talte om totalforbud i Grønland og blev mødt med hjertelig latter. Og et konkret forslag i Den store Grønlandsbetænkning om totalforbud på Østgrønland blev glemt og forsvandt i den blå luft. Alt for mange grønlandere er i nytiden vågnet op som Jeppe

i baronens seng eller Jeppe på møddingen og i begge situationer er det nærliggende at gribe til flasken. Nu kan man nok intet effektivt gøre. Kun håbe på sundheden i det grønlandske folk og på stabilisering i løbet af nogle generationer.

— De har ikke altid været en beundrer af Grønlands-administrationen?

— Det er mildt sagt. Jeg har ofte været i en situation, hvor jeg ikke forstod et muk af det hele. Jeg har i tidernes morgen foreslået, at man sørgede for frisk pust og inspiration udefra, fra Alaska og Canada, i Grønlands-styrelsen, men kendsgerningen er, at der gennem tiderne og endnu sidder alt for mange paver, der er højst utilfredse og i bedste fald mildt og menneskeligt bebrejdende, hvis nogen „udefra“ har en mening eller har forslag. Lad mig nøjes med at nævne, at jeg nu i to år med loven i hånd har søgt at få Ministeriet for Grønland til at yde de helt lovlige driftstilskud til vort nye ungdomshus i Kap Hope, som Scoresbysund-Komiteen fik skrabt et par hundrede tusind kroner sammen til at rejse, og som grønlanderne selv byggede. Jeg har hørt Carl P. Jensen erklære, at vi naturligvis skulle have dette tilskud og give ordre til, at vi fik det og undervejs skulle have løbende underretning om sagens stilling. Vi har ikke hørt en lyd og har ikke fået så meget, der kan ligge på en negl. Hvad i alverden er det for noget smøleri. Man føler sig til nar og grin, — og har oplevet adskilligt af den slags. Men jeg slås nu videre og har haft fat i den nye grønlandsminister.

— Vil det være forkert, kaptajn Mikkelsen, at bede en gammel mand om at gøre testamente?

— Sådanne vil det ej. Men lad mig gøre det kort. Grønland er en dansk landsdel, og vort arbejde må gå ud på, at sådan skal det også være i fremtiden. Vi kan gøre det med god samvittighed, for grønlanderne er vore landsmænd, ikke blot formelt, men af blod. Der er jo praktisk talt ikke rene eskimoer tilbage i Grønland. Grønlanderne er vore slægtninge. Overfor dem har vi i Danmark forpligtelser, som vi har det overfor vestjyder og bornholmere. Hvem taler om at svigte dem. Hvem bør derfor tale om at svigte grønlanderne. Lad os holde op med at snakke og snakke om byrder og investeringer og gaver. Lad os tale om pligt og ansvar over for vores egne, og handle derefter. Luk Grønland ud af de bedrevidendes indercirkel, hvor folk har taget patent på sandheden. Få frisk blod ind i Grønlands-administrationen. Tal åbent ud om sagerne og sørg for luftfornyelse i diskussionen mellem danskere og grønlandere. Gør Grønland hernede til en folkesag i stedet for en halvt romantisk lille solstrålehistorie, som man er parat til at glemme og kaste over bord, hvis tiderne går os en smule imod. Lad os behandle grønlanderne på en ny måde. Ikke overlegent, men overbærende. Lad os ikke snakke dem efter munden. Lad os ikke forkæle og indsukre dem. Lad dem føle, at vi regner dem for arbejdsfæller. Lad os gøre dem til arbejdsfæller. Lad os snakke djærvt og ligeud og ikke stikke tingene under stolen. Lad dem

Scoresbysund – forslag om spiritusforbud her forsvandt i den blå luft. Foto: Carsten M. Smidt.

være fri for vor storebror-indstilling og gør dem fri af fornemmelsen af evig takskyldighed. Lad os bestille noget – i fællesskab.

– Og et testamente, menneskeligt og rent personligt?

– Jeg har fløjet og faret og rejst. Nu sidder jeg jo mest stille herhjemme. Jeg er glad for mit liv og vil gerne leve mange år endnu. Jeg er glad for børn og børnebørn, som har vist interesse for noget af det, som jeg selv har interesseret mig for. Jeg håber, at de ikke vil forfalde til tidens motto, der af og til synes at være: Lad mig komme frem, og fanden tage den, der kommer efter mig. Jeg håber, at de ikke vil blive sløvet af tidens støj og hast og selvgodhed og evige beklagelser. Jeg håber, at de vil glæde sig over hver dag og bruge hver dag. Går man i stå, er man allerede død. Men livet er værd at leve. Jeg er gammel nu, men jeg frygter ikke døden. Jeg har stået over for døden mange gange, og jeg har erkendt det, men den har ikke fyldt mig med gru. I dag er min eneste virkelige bekymring, hvordan det skal gå den sidstlevende af os to her i huset. Vi holder så meget af hinanden og kan ikke undvære hinanden. Og hvad så fremtiden angår. Ja, dette her med kødets opstandelse, det er jo noget svært noget at greje. Jeg ved det ikke. Jeg ved blot, at der ligesom har været en mening i tingene, en skjult orden, i alt det, jeg har oplevet og været ude for i et langt liv. Må-

ske tør man så også håbe, at der er en mening med døden, at der er et eller andet forsyn, der vil give en lov til at få et gensyn med dem, man holder af.

Men nu har jeg noget arbejde, jeg skal have gjort. Og vi må sige farvel. Lad mig følge Dem til dørs. Vi ses nok snart igen og kan snakke om tingene, skal De se. Mere testamentarisk er jeg ikke i humør. Tænk bare på, hvilken dejlig tid vi går i møde . . .

(Ved Jørgen Felbo).

Kommentar til Østgrønlandsproblemer – Grønlandsproblemer

TILKENDEGIVELSE FRA MINISTERIET FOR GRØNLAND

I forbindelse med overlægge, dr. med. Carsten M. Smidts bemærkninger om ungdomshuset i Kap Hope i tidsskriftets maj-hefte – et spørgsmål som også Ejnar Mikkelsen ovenfor kommer ind på – har ministeriet for Grønland overfor tidsskriftets redaktion tilkendegivet, at ungdomshuset, efter at Scoresbysund-komiteen har afleveret det, har måttet istandsættes på statens regning for 23.000 kr., at myndighederne først den 16. januar 1968 modtog ansøgning fra oplysningsudvalget i Scoresbysund om drifttilskud i henhold til loven om ungdomsklubber, at virksomheden i ungdomshuset ikke skønnes at opfylde lovens betingelser for ydelse af tilskud og at Grønlands skoledirektion over oplysningskontoen har ydet 2.000 kr. for året 1968, idet man anerkendte ungdomshuset som fritidsklub. Det understreges, at ministeriet er enig med skoledirektionen i, at der ikke er hjemmel til at yde drifttilskud til Kap-Hope-ungdomshuset efter ungdomsklubregler. Ministeriet afviser at begæde fejl i denne sag kan tilskrives ministeriet for Grønland.